

Friedrich Nietzsche
Així parlà Zaratustra. Fragments
Barcelona (1983), Edicions 62
Traducció de Manuel Carbonell

DE LES TRES METAMORFOSIS

De les tres metamorfosis de l'esperit us parlo: com l'esperit es converteix en camell, i el camell, en lleó, i el lleó, a la fi, en nen.

Moltes coses feixugues hi ha per a l'esperit, per a l'esperit fort, que sap suportar, en el qual habita el respecte profund: coses més feixugues, i àdhuc les més feixugues, és el que deleja.

“Què és feixuc?”, això pregunta l'esperit que sap suportar, i s'agenolla, com el camell, i vol anar ben carregat.

“Què és el més feixuc, herois?”, això pregunta l'esperit que sap suportar, perquè m'ho carregui a coll i s'alegri la meva fortalesa.

Que no és això, humiliar-se per tal de mortificar el propi urc? Fer brillar la pròpia toixesa per riure's de la pròpia saviesa?

O és això: prendre comiat de la nostra causa quan ella celebra la seva victòria? Pujar a les altes muntanyes per tal de temptar el temptador?

O és això: nodrir-se de glans i herba del coneixement i per voler de veritat passar fam a l'ànima?

O és això: estar malalt i fer tornar-se'n els consoladors i fer-se amic dels sords, que mai no senten allò que vols?

O és això: capbussar-se en aigua llòtica, quan aquesta és l'aigua de la veritat, i no apartar-se de les gèlides granotes i dels gripaus ardents?

O és això: estimar aquells que ens menyspreen, i, al fantasma, donar-li la mà, quan ens vol fer por?

Totes aquestes coses, les més feixugues de totes, es carrega a coll l'esperit que sap suportar: com el camell que, ben carregat, corre al desert, així corre ell pel seu desert.

Però en el desert més solitari té lloc la segona metamorfosi: aquí el lleó es converteix l'esperit, vol fer presa de la llibertat i ser senyor al seu propi desert.

Aquí cerca el seu últim senyor: es vol tornar el seu enemic, i l'enemic del seu últim Déu, per assolir la victòria vol lluitar amb el gran drac.

Quin és el gran drac al qual l'esperit no pot seguir anomenant Déu i senyor? “Tu has de» s'anomena el gran drac. Però l'esperit del lleó diu «jo vull».

“Tu has de” li barra el pas, resplendent com l'or, una bèstia coberta d'escata, i damunt de cada escata brilla rutilant “Tu has de”!

Valors mil·lenaris brillen en aquestes escates i així parla el més poderós de tots els dracs: “Tots els valors de les coses brillen en mi”.

“Ja han estat creats tots els valors, i tots els valors creats són jo. En veritat, no hi ha d'haver cap més ‘jo vull’!” Així parla el drac.

Germans meus, per què cal el lleó en l'esperit? Per què no n'hi ha prou amb la bèstia de càrrega que renuncia i respecta?

Crear nous valors, tampoc el lleó no és capaç de fer-ho: però crear-se llibertat per a noves creacions, això sí que és capaç de fer-ho el poder del lleó.

Crear-se la llibertat i un sagrat no àdhuc enfront del deure: per això, germans meus, cal

el lleó.

Prendre's el dret de nous valors, això és la presa més horrible per a un esperit que suporta i que respecta. En veritat, això és una rapinya per a ell i una cosa pròpia d'una bèstia de rapinya.

Antany el "Tu has de" l'estimà com la seva cosa més sagrada: ara li cal trobar il·lusió i caprici fins i tot en allò més sagrat, perquè robi la llibertat del seu amor: per a aquest robatori es necessita el lleó.

Però digueu, germans meus, què pot fer el nen que no hagi pogut fer el lleó? Per què el lleó rapinyaire s'ha de convertir encara en nen?

Innocència és el nen, i oblit, un nou començament, un joc, una roda que fa voltes per si sola, un primer moviment, un sagrat dir sí.

Sí, per al joc del crear, germans meus, cal un sagrat dir sí: l'esperit vol ara la seva voluntat, el que havia renunciat al món es guanya el seu món.

Tres metamorfosis de l'esperit us he contat: com l'esperit es convertí en camell, i el camell, en lleó, i el lleó, a la fi, en nen.

Així parlà Zaratustra. I aleshores s'estava a la ciutat anomenada La Vaca Multicolor.

DEL NOU ÍDOL

En algun indret hi ha encara pobles i ramats, però no pas entre nosaltres, germans meus: aquí hi ha Estats.

Estat? Què és això? Molt bé! Obriu-me les vostres oïdes, perquè ara us diré la meua paraula sobre la mort dels pobles.

Se'n diu "Estat", del més fred de tots els monstres freds. Fred és també quan menteix: i aquesta mentida llisca de la seva boca: 'Jo, l'Estat, sóc el poble'.

Mentida! Foren creadors aquells que crearen els pobles i els penjaren damunt una fe i un amor: així serviren la vida.

Anihiladors són aquells que posen paranys per a molts i els anomenen Estat: pengen damunt d'ells una espasa i cent concupiscències.

On encara hi ha poble, aquest no comprèn l'estat i l'odia com si fos una mala mirada contra els costums i els drets.

Aquest senyal us dono: cada poble parla la seva pròpia llengua del bé i del mal, que el veí no entén. S'ha inventat el seu propi llenguatge en costums i en drets.

Però l'estat menteix en totes les llengües del bé i del mal; i digui el que digui, menteix; i tingui el que tingui, ho ha robat.

Tot en ell és fals; amb dents robades mossega, el mossegador. Les seves pròpies entranyes són falses.

Confusió de llengües del bé i del mal: aquest senyal us dono com a senyal de l'Estat. En veritat, la voluntat de mort és allò que aquest senyal ensenya! En veritat, fa senyals als predicadors de la mort!

Massa, en neixen: per als superflus s'inventà l'Estat! Mireu com atreu els massa! Com se'ls menja i els mastega i els remuga!

"En la terra no hi ha res més gran que jo: sóc el dit ordenador de Déu", així bramula el monstre. I no solament aquells que tenen orelles llargues i vista curta flecteixen els genolls!

Ai, també en vosaltres, ànimes plenes de grandesa, xiuxiueja les seves fosques mentides! Ai, ell copsa els cors rics, que de grat es prodiguen!

Sí, també us copsa, a vosaltres, els vencedors del Déu antic! Us heu cansat en la lluita, i ara el vostre cansament continua servint el nou ídol!

Herois i homes d'honor voldria posar entorn seu el nou ídol! Li plau escalfar-se al sol de les bones consciències, aquest monstre de glaç!

Tot *us* ho vol donar el nou ídol, si *vosaltres* l'adoreu: per això es compra l'esclat de la vostra virtut i l'esguard dels vostres ulls plens d'urc.

Amb vosaltres vol pescar els massa! Sí, un artefacte infernal s'ha inventat aquí, un cavall de mort que fa dringar els guarniments d'honors divins!

Sí, aquí s'ha inventat una mort per a molts, una mort que es prea ella mateixa com a vida: en veritat, un servei íntim per a tots els predicadors de la mort!

Jo en dic "Estat", del lloc on tots, bons i dolents, són bevedors de verí: Estat, el lloc on tots, bons i dolents, es perden ells mateixos: Estat, el lloc on del lent suïcidi de tots se'n diu "la vida".

Mireu, doncs, aquests superflus! Roben per a ells mateixos les obres dels inventors i els tresors dels savis: de llur lladronici, en diuen "cultura", i tot se'ls torna malaltia i enuig!

Mireu, doncs, aquests superflus! Sempre estan malalts, vomiten llur fel i en diuen "periòdic". Es devoren els uns als altres i ni tan sols es poden pair.

Mireu, doncs, aquests superflus! Adquireixen riqueses i així es tornen més pobres. Volen poder i, en primer lloc, l'alçaprem del poder, molts diners, aquests impotents!

Mireu com s'enfilen, aquests àgils simis! S'enfilen els uns damunt dels altres i així s'arrosseguen al fang i al fons.

Tots volen arribar al tron: llur demència és aquesta, que la felicitat seu en el tron! Sovint és el fang el que seu en el tron i sovint també el tron seu en el fang.

Tots són dements, per a mi, i simis rampants i fanàtics. Llur ídol, el monstre de glaç, em put: tots plegats em poden, aquests servents de l'ídol.

Germans meus, voleu, doncs, asfixiar-vos amb l'alè del seu musell i de les seves concupiscències? Més val que trenqueu les finestres i que us llanceu a l'aire lliure.

Aparteu-vos, doncs, de la pudor! Allunyeu-vos de la idolatria dels superflus!

Aparteu-vos de la pudor! Allunyeu-vos dels vapors d'aquests sacrificis humans!

Lliure encara és la terra per a les ànimes plenes de grandesa. Encara molts indrets romanen buits per a solitaris i aparellats, al voltant dels quals bufa el perfum de mars silenciosos.

Lliure encara és una vida lliure per a les ànimes plenes de grandesa. En veritat, qui no posseeix gaire, menys encara és posseït: lloada sia la petita pobresa!

Allà on l'estat acaba, hi comença l'home que no és superflu: hi comença la cançó del necessari, l'única i insubstituïble melodia.

Allà, on l'estat *acaba*, mireu allà, doncs, germans meus! No hi veieu l'arc iris i els ponts del superhome?

Així parlà Zaratustra.

DE LES MOSQUES DEL MERCAT

Fuig, amic meu, cap a la teva solitud! Et veig atordit de la fressa dels grans homes i et veig crivellat dels fiblons dels petits.

Bosc i roca saben callar dignament amb tu. Torna a ser igual que l'arbre que estimes, l'arbre de branques grosses: silenciós i atent penja sobre el mar.

On acaba la solitud, allà comença el mercat, i on comença el mercat, allà comença també la fressa dels grans comedians i la bonior de les mosques verinoses.

En el món, les millors coses no valen res sense algú que les representi: "grans homes" anomena el poble aquests actors.

El poble no comprèn gaire la grandesa, és a dir: el creador. Però té sentits per a tots els actors i comedians de les grans coses.

Al voltant dels inventors de nous valors gira el món: gira invisible. Tanmateix, al voltant dels comedians giren el poble i la fama: així "va el món".

El comediant té esperit, però escassa consciència de l'esperit. Sempre creu en allò que li permet millor dur els altres a creure, a creure en ell!

Demà tindrà una nova fe i l'endemà, una de més nova. Sentits promptes té, com el poble, i pressentiments canviants. Enderrocar vol dir per a ell: demostrar. Tornar boig vol dir per a ell: convèncer. I la sang és per a ell el millor dels arguments.

D'una veritat, que només es fica a orelles delicades, en diu mentida i no-res. En veritat, només creu en Déus que facin molta fressa pel món!

Ple de bufons cerimoniosos és el mercat i el poble es vanta dels seus grans homes: són per a ell els senyors d'aquesta hora.

Però aquesta hora els acuita: així t'acuiten. I també de tu volen un sí o un no. Ai, vols posar la teva cadira entre un pro i un contra?

Tu, que estimes la veritat, no tinguis gelosia d'aquests incondicionals i acuitadors! Mai encara la veritat no s'ha arrepentat al braç d'un incondicional.

Torna a la teva seguretat a causa d'aquests arrauxats: només al mercat hom t'escomet amb un sí o no?

Tots els pous fondos viuen lentament les experiències: llargament han d'esperar fins a saber què caigué en llur profunditat.

Tot allò que té grandesa s'aparta del mercat i de la fama: apartats del mercat i de la fama han viscut des de sempre els inventors de nous valors.

Fuig, amic meu, cap a la teva solitud: et veig crivellat de mosques verinoses. Fuig cap on bufa un aire rúfol, fort!

Fuig cap a la teva solitud! Has viscut massa prop dels coquins i dels mesquins. Fuig de llur venjança invisible! Contra tu no són res més que venjança.

No alcis més el braç contra ells! Són innombrables, i el teu destí no és pas ser espantamosques.

Innombrables són aquests coquins i mesquins; i molts edificis superbs, els han enderrocat ja les gotes de pluja i l'herbei.

Tu no ets cap pedra, però ja t'han gastat moltes gotes. Acabaràs esquerdant-te i esmicolant-te de tantes gotes.

Et veig esdernegat de tantes mosques verinoses, et veig cobert de cent nafres sangonoses; i el teu urc no vol ni tan sols aïrar-se.

Sang voldrien de tu en total innocència, sang cobegen llurs ànimes exsangües i per això fiblen amb total innocència.

Però tu, profund, pateixes massa profundament àdhuc per nafres petites; i abans que et guarissis, ja et rampava per la mà el mateix cuc verinós.

M'ets massa orgullós per matar aquests golafres. Guarda't, però, que no se't torni el teu fat suportar tota llur injustícia verinosa!

Boneixen entorn teu àdhuc amb lloances: indiscrecions són llurs lloances. Volen la proximitat de la teva pell i de la teva sang.

Et llagotegen com un Déu o un dimoni; fan el ploricó davant teu com davant un Déu o un dimoni. Què hi fa! Són llagoters i ploramiques, i prou.

També et fan bona cara sovint. Però aquesta fou sempre l'astúcia dels covards. Sí, els covards són astuts!

Pensen molt sobre tu amb llur ànima esquifida, els fas capficar-se! Tot allò sobre el qual es pensa molt, acaba capficant.

Et castiguen per totes les teves virtuts. En el fons et perdonen només les teves relliscades.

Com que ets dolç i de seny recte, dius: "No tenen la culpa de llur existència esquifida", però llur ànima esquifida pensa: "Culpable és tota gran existència".

Tot i que ets dolç envers ells, se senten, amb tot, menyspreats per tu; i et tornen les teves bondats amb torts dissimulats.

El teu urc silenciós va sempre contra llurs gustos; exulten si alguna vegada ets prou modest per ser vanitós.

Allò que reconeixem en un home és també allò que hi atiem. Així, guarda't dels coquins!

Davant teu se senten petits, i llur baixesa s'abranda i s'arroenta contra tu en venjança invisible.

No has remarcat com solien callar quan tu t'hi acostaves, i com llur força els abandonava, com el fum d'un foc que s'apaga?

Sí, amic meu, tu ets per al teu proïsme la mala consciència; perquè no són dignes de tu. Per això t'odien i de bona gana et xuclarien la sang.

El proïsme serà sempre mosques verinoses: això que en tu és grandesa, això mateix els ha de fer més verinosos i els ha de tornar sempre més mosques.

Fuig, amic meu, cap a la teva solitud i cap allà on bufa un aire rúfol, fort. El teu destí no és pas ser un espantamosques.

Així parlà Zaratustra.

DE LA CASTEDAT

Jo estimo el bosc. A les ciutats, s'hi viu malament: hi ha massa lascius.

No és millor caure en mans d'un assassí que no pas en els somnis d'una dona lasciva?

Contempla, doncs, aquests homes: llurs ulls ho diuen —no coneixen res millor en la terra que jaure amb una dona.

Fang hi ha al fons de llur ànima; i, ai, si llur fang té esperit i tot!

Si almenys fóssiu perfectes com a bèsties! Però a les bèsties pertany la innocència.

Que potser us aconsello matar els vostres sentits? Us aconsello la innocència dels sentits.

Que potser us aconsello la castedat? La castedat és en alguns una virtut, però en molts és quasi un vici.

Certament es contenen: pera la gossa Sensualitat mira amb enveja des de tot allò que fan.

Àdhuc fins a les altures de llur virtut i fins a l'esperit glaçat els segueix aquesta bestiola i la seva insatisfacció.

I amb quins bons modes sap pidolar la gossa Sensualitat un bocí d'esperit quan se li refusa un bocí de carn.

A vosaltres, us agraden les tragèdies i tot allò que esquinça el cor? Però jo em malfio de la vostra gossa.

Els vostres ulls em són massa cruels i mireu amb lascívia els que sofreixen. Que potser la vostra voluptat no ha fet res més que disfressar-se i s'ha posat el nom de Compassió?

I també us proposo aquest exemple: no pocs que volgueren treure's llur dimoni anaren a parar ells mateixos dins els porcs.

A qui la castedat resulta difícil, cal desaconsellar-li això, que no se li torni el camí cap a l'infern —això és cap al fang i cap a la lascívia de l'ànima.

Que parlo de coses brutes? Per a mi no és pas el pitjor.

A l'home de coneixement, no li desplaui ficar-se a l'aigua de la seva veritat quan és bruta, ans quan és soma.

En veritat, hi ha persones fonamentalment castes: són dolces de cor, i riuen més de gust i més sovint que vosaltres.

Es riuen i tot de la castedat i pregunten: "Què és castedat?"

La castedat no és una ximpleria? Però aquesta ximpleria ha fet cap a nosaltres, i no pas nosaltres cap a ella.

Hem ofert alberg i cor a aquest hoste: ara viu en nosaltres, que s'hi quedi tant com vulgui!

Així parlà Zaratustra.

DE L'AMIC

“Un sempre rondant-me és massa —així pensa l'eremita—. Sempre d'un en un —això fa a la llarga dos!”

Jo i Mi sempre s'engresquen massa parlant: com es podria suportar si no hi hagués un amic?

Per a l'eremita, l'amic és sempre el tercer: el tercer és el suro que impedeix que el diàleg dels dos s'enfonsi en la profunditat.

Ai, hi ha massa profunditats per a tots els eremites. Per això troben a faltar un amic i la seva altura.

La nostra fe en uns altres delata allò que voldíem creure de nosaltres mateixos. La nostra nostàlgia d'un amic és el nostre delator.

I sovint, amb l'amor, hom no vol res més que saltar pel damunt de l'enveja. I sovint hom ataca i es fa un enemic per amagar que hom és atacable.

“Sigues almenys el meu enemic!” —així parla el veritable respecte, que no gosa demanar amistat.

Si es vol tenir un enemic, hom ha de voler fer la guerra per ell: i per fer la guerra s'ha de poder ser enemic.

En el propi amic s'ha d'honorar l'enemic. Pots abordar gaire el teu amic sense passar a bord seu?

En el propi amic hem de tenir el nostre millor enemic. Amb el cor tu li has de restar el màxim de prop possible quan te li oposes.

No vols dur cap vestit davant el teu amic? Ha de ser un honor per al teu amic que te li ofereixis tal com ets? Però ell t'engegarà al diable per això!

Aquell que no s'amaga, irrita: quanta raó teniu de témer la nuesa! Sí, si fóssiu Déus, llavors us podríeu avergonyir dels vostres vestits!

Tu no et pots abillar mai prou bé per al teu amic: perquè has de ser per a ell una fletxa i un anhel cap al superhome.

Ja has vist dormir el teu amic, per comprovar quin és el seu aspecte? Qué és, doncs, sinó la cara d'un amic? Es la teva pròpia cara, en un mirall ordinari i imperfecte.

Ja has vist dormir el teu amic? No t'esborronà que el teu amic tingués aquest aspecte? Oh, amic meu, l'home és quelcom que cal superar.

En el fet d'endevinar i en el de romandre silenciós ha de ser mestre l'amic: no ho has de voler veure tot. El teu somni t'ha de mostrar allò que el teu amic fa quan esta despert.

Que un endevinar sigui la teva compassió: perquè sàpigues abans si el teu amic vol compassió. Potser ell estima en tu els ulls fermes i l'esguard de l'eternitat.

Que la compassió per a l'amic s'amagui sota una dura closca, hi has de deixar una dent. Així tindrà la delicadesa i la dolçor que hi escauen.

Ets aire pur i solitud i pa i medecina per al teu amic? Molts no es poden redimir de llurs pròpies cadenes, i, tanmateix, són uns redemptors per a l'amic.

Ets un esclau? Llavors no pots ser amic. Ets un tirà? Llavors no pots tenir amics.

Durant molt de temps en la dona, s'hi ha amagat un esclau i un tirà. Per això la dona no és capaç encara d'amistat: només coneix l'amor.

En l'amor de la dona hi ha injustícia i ceguesa contra tot allò que ella no estima. I àdhuc en l'amor savi de la dona hi ha sempre agressió i llamp i nit al costat de la llum.

La dona no és capaç encara d'amistat: gates continuen essent sempre les dones, i ocells.

O, a tot estirar, vaques.

La dona no és capaç encara d'amistat. Però digueu-me, homes, qui d'entre vosaltres és capaç d'amistat?

Oh, quanta pobresa, homes, i quanta avarícia hi ha en la vostra ànima! Tot això que doneu a l'amic, ho vull donar fins i tot al meu enemic, i no pas per això m'hauré tornat més pobre.

Hi ha la companyonia: tant de bo que hi hagi l'amistat!

Així parlà Zaratustra.

EL CAMINANT

Fou pels volts de mitjanit quan Zaratustra es posa en camí cap a la carena de l'illa per tal d'arribar a punta de dia a l'altra riba: perquè allà era on volia embarcar-se. I és que hi havia una bona cala, en la qual fins i tot als vaixells estrangers, els plaïa fondejar; aquests recollien els qui volien anar-se'n de les illes afortunades i travessar el mar. Mentre Zaratustra feia muntanya amunt, pensava en els molts viatges que havia fet sol des de la seva joventut, i com havia pujat moltes muntanyes i carenes i cims.

“Sóc un caminant i un escalador de muntanyes, deia al seu cor, no m'agraden les planes i sembla que no em puc estar assegut en un mateix lloc gaire temps.”

I sigui el destí que sigui i siguin les vivències que vinguin les que siguin, hi haurà un caminar i un escalar muntanyes: al capdavant només es tenen vivències d'un mateix.

Ja ha passat el temps en què m'era permès que m'esdevinguessin atzars; i què em *podria* esdevenir encara que no fos ja quelcom meu!

Això no fa res més que tornar, per fi em torna a casa, el meu propi jo mateix i tot allò que d'ell estigué llarg temps en terra estranya i dispers entre totes les coses i atzars.

I encara sé això: ara sóc davant el meu últim cim i davant allò que més temps m'ha estat estalviat. Ai, he de pujar el meu camí més dur! Ai, he començat el meu caminar més solitari.

Però qui és de la meva espècie no es deslliura d'una hora com aquesta: de l'hora que li diu: “Només ara recorres el teu camí de grandesa! Cim i cingle insondable ara són *una sola cosa!*”.

Recorres el teu camí de grandesa: ara s'ha tornat el teu darrer refugi allò que abans anomenaves el teu darrer perill!

Recorres el teu camí de grandesa: ara cal que el teu millor coratge sigui el fet que ja no hi hagi cap camí darrera teu!

Recorres el teu camí de grandesa: ningú no t'hi ha de seguir d'amagat! El teu propi peu ha esborrat al teu darrera el camí, i sobre ell hi ha escrit: impossibilitat.

I si des d'ara et manca tota mena d'escales, has de saber pujar fins i tot pel damunt del teu propi cap: com voldries altrament pujar enlaire?

Pel damunt del teu propi cap i més enllà del teu propi cor! Ara allò que hi ha de més dolç en tu s'ha de tornar en allò més dur.

Qui sempre s'ha plangut molt, a la fi cau malalt dels seus molts planys. Lloat sia allò que fa fort! Jo no lloo la terra que llet i mel regala!

És necessari aprendre a *preveure* fora d'un mateix, per veure moltes coses: aquesta és la duresa que necessita tot hom que escala muntanyes.

Però qui amb els ulls importuna com a home que té coneixement, com hauria de veure en totes les coses més que llurs raons superficials!

Tu, però, oh, Zaratustra, has volgut contemplar el fons i el rerafons de totes les coses: per això has de pujar pel damunt de tu mateix: amunt, més amunt, fins que les teves estrelles i tot, les tinguis *sota* teu!

Sí! Mirar avall cap a mi mateix i fins i tot cap a les meves estrelles: només això significaria per a mi el meu *cim*, això és el que m'ha quedat com el meu *últim* cim!

Així parlava Zaratustra a si mateix tot pujant, i consolava el seu cor amb dures sentències: perquè sentia el seu cor ferit com mai abans. I quan arribà dalt la carena de la muntanya, vet aquí que l'altre mar s'estenia davant d'ell als seus peus: aleshores s'aturà i restà silenciós molta estona. Però la nit era freda allà dalt i clara i estelada.

“Jo conec la meva ventura —digué a la fi amb tristesa—. Molt bé! Estic disposat! Acaba de començar la meva darrera solitud.

Ai, aquest mar trist i negre que s'estén sota meu! Ai, aquest gràvid enuig nocturn! Ai, mar i destí! Cap a vosaltres ara he de *davallar*!

Ara sóc davant la meva muntanya més alta i davant la meva caminada més llarga: per això em cal primer davallar més avall que mai:

Davallar en el dolor més avall que mai, fins a endinsarme en el seu corrent més negre! Així ho vol el meu destí: molt bé! Estic disposat.

D'on vénen les muntanyes més altes?, vaig preguntar una vegada. Llavors em vaig assabentar que vénen del mar.

Aquest testimoniatge està escrit en llurs roques i en les parets de llurs cims. Des del més profund ha d'arribar el més alt a la seva altura.”

Així parlà Zaratustra al cim de la muntanya, on feia fred; però quan s'apropà al mar i es trobà finalment entre els fiters, sol, aleshores se sentí cansat a causa del camí i més enyorós encara que abans.

“Tot dorm encara —digué ell—; àdhuc el mar dorm. Ebri de son i estrany em mira el seu ull.

Però el seu alè és càlid, ho sento. I també sento que somia. I somiant es cargola sobre durs coixins.

Escolta! Escolta! Com gemega a causa de mals records! O a causa de males esperes?

Ai, trist estic amb tu, monstre obscur, i aïrat amb mi mateix per culpa teva.

Ai, que la meva mà no tingui prou força! En veritat, de bona gana et redimiria de mals somnis!”

I mentre Zaratustra parlava així, es reia de si mateix amb melangia i amargor. “Com! Zaratustra! —digué ell—, vols conhortar encara el mar cantant?

Ai, Zaratustra, beneit ric en amor, benaventurat de confiança! Però així has estat sempre: sempre t'has apropiat confiat a tot allò que és terrible.

Fins i tot has volgut acariciar tots els monstres. Un baf de càlid alè, un poc de borrim moixí a les urpes: i de seguida estaves disposat a estimar i a seduir.

L'amor és el perill del més solitari, l'amor envers totes les coses, *només que siguin vives!* En veritat, de per riure són la meva beneiteria i la meva modèstia en l'amor!”

Així parlà Zaratustra i llavors rigué per segona vegada: però aleshores pensà en els seus amics abandonats, i com si els hagués ofès amb els seus pensaments, s'aïrà amb ell mateix a causa dels seus pensaments. I aviat ocorregué que aquell que reia es posà a plorar: d'ira i d'enyorança plorava Zaratustra amargament.

DE LA VISIÓ I DE L'ENIGMA

1

Quan s'esbombà entre els mariners que Zaratustra era al vaixell —perquè, al mateix temps que ell, havia pujat a bord un home que venia de les illes afortunades—, es produí una gran curiositat i expectació. Però Zaratustra restà callat durant dos dies, i es mostrà fred i sord, ple de tristesa, de manera que no responia ni a les mirades ni a les preguntes. Però al vespre del segon dia, tornà a obrir la seva orella, per bé que encara callava: perquè hi havia moltes coses insòlites i perilloses per escoltar en aquell vaixell, que venia de lluny i que volia anar més lluny encara. Però Zaratustra era amic de tots aquells que fan viatges llargs i als quals no plau viure sense perill. I vet aquí que finalment a còpia d'escoltar deixà anar la seva llengua i es trencà el gel del seu cor: aleshores començà a parlar així:

A vosaltres, audaços buscadors, investigadors, i a qualsevol que alguna vegada s'hagi embarcat amb veles astutes a mars terribles,

a vosaltres, ebris d'enigmes, als quals alegra la llum del crepuscle, i que, amb flautes, us deixeu atraure l'ànima a tots els precipicis de l'error:

perquè no voleu, amb mà covarda, seguir a les palpentes un fil; i, on podeu *copsar*, odieu això: *deduir*, només a vosaltres conto l'enigma que *vaig veure*, la visió del més solitari.

Llòbrec caminava jo suara pel crepuscle color de mort, llòbrec i sever, amb els llavis serrats. Perquè no només un sol s'havia per a mi enfonsat al seu ocàs.

Un viarany que s'enfilava obstinat per roquissars, un mal viarany, soliu, al qual ja no animaven ni herbei ni maquei: un viarany muntanyà cruixia sota l'obstinació del meu peu.

Avançant mut sobre l'escarnidora cruixidera dels còdols, aixafant la pedra que el feia relliscar: així s'obria camí el meu peu cap amunt.

Cap amunt: plantant cara a l'esperit que el tirava cap avall, que el tirava cap a l'abisme, l'esperit de la pesantor, el meu dimoni i enemic mortal.

Cap amunt: encara que damunt meu, seia ell, mig nan, mig talp; paralític; paralizador; plom que se'm ficava dins l'orella, pensaments-gotes de plom que em gotejaven dins el cervell.

“Oh, Zaratustra —en xiuxiuejava escarnidor, marcant les síl·labes—, tu, pedra de saviesa! Tu t'has llançat amunt, però tota pedra llançada ha de caure!

Oh, Zaratustra, tu, pedra de saviesa, tu, pedra de fona, tu, destructor d'estrelles! Tu mateix t'has llançat tan amunt, però tota pedra llançada ha de caure!

Condemnat a tu mateix i a la teva pròpia lapidació: oh, Zaratustra, sí, la pedra, l'has llançada lluny, però damunt teu caurà de nou!”

Aleshores callà el nan; i això durà molta estona. Però el seu silenci m'aclaparava; i quan s'està així entre dos, s'està, en veritat, més solitari que no pas quan s'està sol!

Jo pujava, pujava i somniava, pensava, però tot m'aclaparava. Era com un malalt al qual el seu turment terrible deixa baldat, i al qual un somni encara més terrible torna a despertar quan s'acaba d'adormir.

Però hi ha alguna cosa en mi que anomeno coratge fins ara m'ha matat tot desconhort. Aquest coratge a la fi em féu aturar-me i dir: “Nan! O tu o jo!”.

I és que el coratge és el millor homeier —el coratge que *escomet*: perquè en cada escomesa hi ha un timbal batent.

Però l'home és la bèstia més coratjosa: per això ha vençut totes les bèsties. A timbal batent ha vençut àdhuc tots els dolors; però el dolor per l'home és el dolor més pegon.

El coratge mata també el vertigen arran dels cingles: i on no estaria l'home arran de cingles! No és el mirar mateix mirar cingles?

El coratge és el millor homeier: el coratge mata la compassió i tot. Però la compassió és l'abisme més profund: tan profundament esguarda l'home dins la vida, tan profundament esguarda dins el sofriment.

Però el coratge és el millor homeier, el coratge que escomet: que mata la mort i tot, perquè diu: "La vida, era això? Molt bé! Tornem-hi!"

En aquestes paraules, però, hi ha molt de timbal batent. Qui tingui orelles, que escolti.

2

"Alto! Nan! —vaig dir—. O jo o tu! Però jo sóc el més fort de tots dos: tu no coneixes el meu pensament abismal! *Aquest* no el podries suportar!"

Aleshores ocorregué una cosa que em féu més lleuger: el nan saltà de la meva espatlla, el tafaner! I es posà a la gatzeneta sobre una pedra que hi havia davant meu. Justament, però, on ens havíem aturat, hi havia un portal.

"Guaita aquest portal! Nan! —vaig continuar dient—: té dues cares. Aquí, hi convergeixen dos camins: ningú no els ha recorregut encara mai fins a la fi.

Aquest llarg carrer que tira enrera dura una eternitat. I aquest llarg carrer que tira endavant és una altra eternitat.

Aquests camins es contradueixen; topen directament de cap: i aquí, en aquest portal, és on convergeixen. El nom del portal és escrit a dalt: 'Instant'.

Pera si algú en recorregués un i sempre, sempre més lluny: creus, nan, que aquests camins es contradueixen eternament?"

"Tota recta menteix —murmurà amb menyspreu el nan—. Tota veritat és corba, el temps mateix és un cercle."

"Tu, esperit de feixugor! —vaig dir arborat d'ira—, no t'ho prenguis tan a la lleugera! O et deixo a la gatzeneta, aquí, on t'ajups, rancallós, i jo t'he traginat fins aquí *dalt!*

Mira —vaig continuar—, aquest instant! D'aquest portal anomenat 'Instant' surt *cap enrera* un llarg carrer etern: darrera nostre s'estén una eternitat.

Cada una de les coses que *poden* córrer, no ha d'haver recorregut ja alguna vegada aquest carrer? Cada una de les coses que poden esdevenir-se, no ha d'haver-se esdevingut, haver estat feta, haver transcorregut ja alguna vegada?

I si tot ja ha existit: què en penses tu, d'aquest instant? Aquest portal no ha d'haver existit ja?

I que no es troben totes les coses nuades fort, de manera que aquest instant arrossega rera seu *totes* les coses futures? Així ell mateix i tot?

Perquè cada una de les coses que *poden* córrer també per aquest llarg carrer que surt *cap endavant* ha de tornar a córrer-hi una vegada més!

I aquesta aranya que s'arrossega lenta a la llum de la lluna, i aquesta mateixa llum de la lluna, i jo i tu xiuxiuejant plegats en aquest portal, xiuxiuejant sobre coses eternes tots nosaltres, no hem d'haver existit ja?

I tornar de nou i córrer per aquell altre carrer, endavant, davant nostre, per aquest llarg, esborronador carrer no hem de tornar de nou eternament?"

Així parlava jo, i cada vegada més baixet: perquè m'espantaven els meus propis pensaments i llur rerafons. Llavors, de sobte, vaig sentir *udolar* a la vora un gos.

I jo, havia sentit mai un gos udolar així? El meu pensament correu cap enrera. Sí! Quan era petit, en remota infància:

Llavors havia sentit udolar així un gos. I també el vaig veure, amb el pèl eriçat, el cap aixecat, tremolós, en la mitjanit més silenciosa, quan també els gossos creuen en fantasmes:

de tal manera que em féu pena. I és que justament en aquell moment la lluna plena, amb un silenci de mort, damunt la casa, justament en aquell moment s'havia aturat, un disc roent aturat sobre el terrat, com sobre una propietat aliena:

això exasperà el gos aleshores: perquè els gossos creuen en lladres i en fantasmes. I quan de nou el vaig sentir udolar, em tornà a fer pena.

On se n'havia anat ara el nan? I el portal? I l'aranya? I tot el xiuxiueig? Havia somniat, doncs? M'havia despertat? Em trobava entre fiters feréstecs, sol, desert, en el clar de lluna més desert.

Però allà hi havia un home estirat a terra! I allà! El gos que feia bots, amb el pèl eriçat, gemegós, ara em veié venir i llavors udolà de nou, llavors *crijà*: havia sentit mai jo un gos cridar ajut així?

I, en veritat, el que vaig veure, no ho havia vist mai. Vaig veure un jove pastor que es recargolava, que s'ofegava, convuls, amb el rostre desfigurat, de la boca del qual penjava una serp negra i feixuga.

Havia vist mai tants ois i tant lívid horror en un rostre? Que potser s'havia adormit? Llavors la serp se li havia esmunyit dins la gola i s'hi aferrava clavant-li els ullals.

La meva mà estirava la serp i estirava: debades! No aconseguí arrencar-la de la gola. Llavors un crit sortí de mi: "Mossega! Mossega!"

Arrenca-li el cap! Mossega!". Aquest és el crit que sortí de mi, el meu horror, el meu odi, el meu fàstic, la meva pena, tot el que en mi hi ha de bo i de dolent cridava en mi amb *un sol* crit.

Vosaltres, homes intrèpids que em volteu! Vosaltres, buscadors, investigadors, i qualsevol de vosaltres que mai s'hagi embarcat amb veles astutes a mars inexplorats! Vosaltres, a qui alegren els enigmes!

Endevineu-me, doncs, l'enigma que llavors vaig contemplar, interpreteu-me, doncs, la visió del més solitari!

Perquè era una visió i una previsió: què vaig veure aleshores en forma de símbol? I *qui* és aquell que algun dia ha de venir encara?

Qui és el pastor dins la gola del qual s'havia esmunyit la serp? *Qui* és l'home dins la gola del qual s'esmunyiran les coses més feixugues, més negres?

Però el pastor mossegà, tal com li havia aconsellat el meu crit; clavà una bona mossegada! Escopí lluny el cap de la serp i d'un salt es posà dret.

Ja no pastor, ja no home —un transfigurat, un il·luminat que *reia*! Mai abans en la terra no havia rigut cap home com ell rigué!

Oh, germans meus, vaig sentir un riure que no era el riure de cap home i ara em devora una set, una enyorança que mai no es calma.

L'enyorança que sento d'aquest riure em devora: oh, com puc suportar viure encara! I com podria suportar morir ara!

Així parlà Zaratustra.

COL·LOQUI AMB ELS REIS

1

Encara no feia una hora que Zaratustra anava per les seves muntanyes i boscos, quan tot d'una veié un estrany seguici. Just pel ípel qual volia baixar, venien dos reis a peu, guarnits amb corones i amb faixes de porpra, i de tants colors com uns flamencs: menaven davant d'ells un ase carregat. “Què hi fan aquests reis, al meu regne?”, digué tot parat Zaratustra al seu cor i s'agotzonà corrents rera uns matolls. I quan els reis se li atansaven, digué, baixet, com un que parla per a si mateix: “Que estrany! Que estrany! Com s'entén això? Veig dos reis i només un ase!”

Llavors s'aturaren els dos reis, somrigueren, miraren cap a l'indret d'on venia la veu, i aleshores es miraren cara a cara. “Aquestes coses hom les pensa també entre nosaltres —digué el rei de la dreta—, però hom no les diu.”

El rei de l'esquerra, però, arronsà les espatlles i respongué: “Sense dubte deu ser un pastor de cabres. O bé un eremita que ha viscut massa temps entre roques i arbres. I és que la completa manca de societat malmet i tot els bons costums”.

“Els bons costums? —replicà indignat i amb amargor l'altre rei—: de què, doncs, fugim? No és dels ‘bons costums’? De la nostra ‘bona societat’?”

Més val, en veritat, viure entre eremites i pastors de cabres que no pas amb la nostra daurada, falsa i engandallada plebs —encara que es qualifiqui ella mateixa de ‘bona societat’, encara que es qualifiqui ella mateixa de ‘noble’. Allí tot hi és fals i podrit, en primer lloc la sang, gràcies a velles i dolentes malalties i a remeiers encara més dolents.

El millor i el preferit per a mi encara és avui un pagès sa, rústec, murri, caparrut, que la sap llarga: aquesta és avui l'espècie més distingida.

El pagès és avui el millor i l'espècie dels pagesos hauria de governar! Però aquest és el regne de la plebs, però ja no em deixo ensarronar més. Plebs vol dir: barrija-barreja.

Barrija-barreja plebea: tot s'hi barreja amb tot, sant i brètol i terratinent i jueu i tot el bestiar de l'arca de Noé.

Bons costums! Entre nosaltres tot és fals i podrit. Ningú no sap ja retre homenatge: d'això precisament, és del que fugim. Són gossos embafadors i apegalosos, idolatren els palmons.

Els ois que m'ennueguen són que fins i tot nosaltres els reis ens hem tornat falsos, abillats i disfressats amb la vella i esgrogueïda pompa dels nostres avis, medalles per als més estúpids i per als més intel·ligents i per a tots aquells que avui trafiquen amb el poder!

Nosaltres no *som* els primers —i, tanmateix, *ho hem de fer veure*: d'aquesta estafa, ja n'estem tips per fi, i ens fa ois. Ens hem escapat de la púrria, d'aquests ploramiques i saballoneres que escriuen, de la bravada dels botiguers, de l'agitació dels ambiciosos, de l'alè pudent: uf, viure entre la púrria, uf, fer veure que som els primers entre la púrria! Ai, ecs!, ecs!, ecs! Què importem ja nosaltres, els reis!”

“Et torna a venir la teva vella malaltia —digué aleshores el rei de l'esquerra—, et vénen els ois, pobre germà meu. Però ja saps que hi ha algú que ens escolta.”

Tot seguit Zaratustra, que havia obert de bat a bat les seves orelles i els seus ulls a aquestes paraules, sortí del seu amagatall, s'atansà als reis i començà a dir: “Qui us escolta, qui us escolta de gust, reis, es diu Zaratustra.

Jo sóc Zaratustra, qui una vegada digué: ‘Què importen ja els reis!’”. Perdoneu-me que m'hagi alegrat quan us dèieu l'un a l'altre: ‘Què importem ja nosaltres, els reis!’.

Però aquest és el *meu* regne i el meu territori; què veniu a cercar al meu regne? Però potser, fent camí, heu *trobat* allò que jo cerco: a saber, l'home superior!”

Quan els reis sentiren això, es picaren el pit i digueren amb una sola boca: “Ens han reconegut! Amb l’espasa d’aquesta paraula ens has esquinçat la més espessa tenebra del nostre cor. Ens has descobert la nostra fretura, mira, doncs. Fem camí per trobar l’home superior.

L’home que és superior a nosaltres: encara que siguem reis. Li portem aquest ase. I és que l’home suprem ha de ser també, en la terra, el senyor suprem.

No hi ha dissort més dura en tot destí d’home que quan els poderosos de la terra no són també els primers homes. Llavors tot es torna fals i recargolat i monstruós.

I quan són fins i tot els darrers i més bèsties que els homes: llavors la plebs puja i puja de preu, i a la fi la virtut de la plebs arriba a dir: ‘Guaiteu, només jo sóc virtut!’”.

“Què acabo de sentir? —respongué Zaratustra—; quina saviesa en uns reis! Estic encisat, i, verament, tinc ganes de fer uns versos sobre això:

Baldament no siguin uns versos per a les orelles de tothom. Ja fa temps que em veig obligat a tenir miraments envers orelles llargues. Au! Som-hi!”

(Però en aquest punt ocorregué que l’ase també hi digué la seva: i digué distintament i amb mala fe.)

“Antany —crec que l’any u de la salvació—
digué la sibil·la, beguda sense beure ni un petricó:
‘Ai, tot va de mal biaix!
Fatal! Fatal! El món mai no havia rodolat tan baix,
Roma rodolà fins a ser puta i, de putes, seu,
el Cèsar de Roma rodolà fins a ser una bèstia, el Déu mateix —es féu jueu!’”

2

Els reis s’adelitaren amb aquests versos de Zaratustra; i el rei de la dreta digué: “Oh, Zaratustra, que bé que ens haguem posat en camí per tal de veure’t!

I és que els teus enemics ens mostraven la teva imatge en llur espill: tu hi esguardaves amb la ganyota d’un dimoni i amb un somriure burleta: per això teníem por de tu.

Però tant se val! Sempre de nou ens fiblaves l’orella i el cor amb les teves dites. Llavors diguérem, finalment: què importa la cara que faci!

L’hem d’*escoltar*, a ell, que ensenya ‘heu estimar la pau com a mitjà per a noves guerres, i la pau curta més que la llarga!’.

Ningú no ha dit fins ara paraules tan bel·licoses com: ‘Què és bo? Ser coratjós és bo. La bona guerra és la que santifica tota causa’.

Oh, Zaratustra, la sang dels nostres pares es removia en el nostre cos en sentir aquestes paraules: era com si la primavera parlés a velles botes de vi.

Quan les espases es creuaven com serps de taques vermelles, llavors els nostres pares trobaven bona la vida; el sol de tota pau els semblava tebi i tou, i la llarga pau feia vergonya.

Com sospiraven els nostres pares quan veien a la paret espases lluents i seques! Com elles, tenien set de guerra. I és que una espasa vol beure sang i espurneja de deler”.

Mentre els reis parlaven i xerraven així, amb tant d’ardor, de la felicitat de llurs pares, escometé Zaratustra un desig no pas petit d’escarnir llur ardor: perquè eren manifestament reis molt pacífics aquells que veia davant seu, reis amb cares antigues i delicades. Però es contingué. ‘Molt bé! —exclamà—, cap allà va el camí, allà hi ha la caverna de Zaratustra; i aquest dia ha de tenir una llarga nit! Però ara em reclama un crit de fretura que em fa allunyar-me de vosaltres a corre-cuita.

És un honor per a la meva caverna que uns reis hi vulguin seure i esperar: però, ben cert, haureu d’esperar molt!

Bé! Tant se val! On s’aprèn avui a esperar més bé que a les corts? I tota la virtut dels reis, la que els ha quedat no s’anomena avui: *saber-esperar*?”

Així parlà Zaratustra.

DE L'HOME SUPERIOR

1

Quan per primera vegada vaig fer cap als homes, vaig cometre l'estupidesa dels eremites, la gran estupidesa: em vaig instal·lar al mercat.

I quan jo parlava a tothom, no parlava a ningú. I al vespre em feien companyia funàmbuls i cadàvers; i jo mateix quasi era un cadàver.

Però l'endemà al matí vingué a mi una nova veritat: aleshores vaig aprendre a dir: "Què m'importen el mercat i la plebs i el xivarri de la plebs i les llargues orelles de la plebs!".

Vosaltres, homes superiors, apreneu això de mi: al mercat ningú no creu en homes superiors. I si hi voleu parlar, au! Però la plebs dirà fent l'ullet: "Tots som iguals".

"Vosaltres, homes superiors —així parla la plebs tot fent l'ullet—, no hi ha cap home superior, tots som iguals, l'home és home, davant Déu, tots som iguals!"

Davant Déu! Però ara aquest Déu ha mort. I davant la plebs no voleu ser iguals. Vosaltres, homes superiors, aneuos-en del mercat!

2

Davant Déu! Però ara aquest Déu ha mort! Vosaltres, homes superiors, aquest Déu era el vostre perill més gran.

Només des que jeu a la tomba, heu tornat a ressuscitar. Només ara s'acosta el gran migdia, només ara l'home superior esdevé senyor!

Heu entès aquesta paraula, oh, germans meus? Esteu espantats: tenen vertigen els vostres cors? Se us esbadella aquí l'abisme? Us borda aquí el gos de l'infern?

Au! Som-hi! Homes superiors! Només ara pareix la muntanya del futur de l'home. Déu ha mort: ara *nosaltres* volem que visqui el superhome.

3

Els més desficiosos pregunten avui: "Com es conserva l'home?". Però Zaratustra pregunta, l'únic i el primer a fer-ho: "Com se *supera* l'home?".

El superhome és allò que duc al cor, *ell* és per a mi el primer i l'únic, i no pas l'home: no pas el proïsme, no pas el més pobre, *no pas* el que pateix més, no pas el millor.

Oh, germans meus, allò que puc estimar en l'home és el fet que és un trànsit i un ocàs. I també en vosaltres hi ha moltes coses que em fan estimar i tenir esperances.

Que hàgiu menyspreat, homes superiors, això em fa tenir esperances. I és que els grans menyspreadors són els grans veneradors.

Que hàgiu desesperat, en això hi ha manta cosa per honorar. Perquè no heu après com resignar-vos, no heu après les petites sensateses.

I és que avui les gentetes s'han convertit en els senyors: totes prediquen la resignació, la modèstia, la sensatesa, la laboriositat, el respecte i el llarg etcètera de les petites virtuts.

Allò que és femella, allò que prové de l'espècie dels servents i, especialment, la barrija-

barreja plebea: això es vol ensenyorir de tot destí de l'home —oh, ecs!, ecs!, ecs!

Això pregunta i pregunta i no es cansa: “Com es conserva l'home, de la millor manera, de la manera que dura més, de la manera més agradosa?”. Amb això són els senyors d'avui.

Aquests senyors d'avui, oh germans meus, aquestes gentetes: *elles* són el perill més gros del superhome!

Supereu-me, homes superiors, les petites virtuts, les petites sensateses, els minúsculs respectes, el bullici de les formigues, el misèrrim benestar, la “felicitat de la majoria”!

I més val desesperar-se que resignar-se. I, en veritat, us estimo perquè avui no sabeu viure, homes superiors! I és que això viviu *vosaltres* de la millor manera!

4

Teniu coratge, oh, germans meus? Teniu cor? *No pas* coratge d'avant els testimonis, ans el coratge de l'eremita i de l'àguila, del qual ja no és testimoni cap Déu?

Les ànimes fredes, les mules, els orbs, els embriacs, no els anomeno gent de cor. Té cor qui coneix la por, però *doblega* la por; qui veu l'abisme, però amb *urc*.

Qui veu l'abisme, però amb ulls d'àguila, *qui aferra* l'abisme amb urpes d'àguila: aquest té coratge.

5

“L'home és malvat”, això em parlaren per consolar-me els més savis. Ai, si això fos veritat avui! Perquè la maldat és la millor força de l'home.

“L'home s'ha de fer més bo i més malvat”, això ho ensenyo jo. El més malvat és necessari per al més bo del superhome.

Per a aquell predicador de les gentetes devia ser bo patir i sofrir pel pecat de l'home. Però jo m'alegro del gran pecat com del meu gran *conhort*.

Això, però, no ha estat dit per a orelles llargues. Ni tampoc tota paraula escau a tot musell. Són coses delicades i llunyanes: cap a elles no s'han d'allargar les peülles de les ovelles.

6

Vosaltres, homes superiors, us penseu que he vingut per arreglar el que heu malmès?

O que us vull parar d'ara endavant un jaç més còmode a vosaltres que patiu? O mostrar-vos nous senderols més planers a vosaltres, dardaires, esgarriats, perduts costa amunt?

No! No! Tres vegades no! Més i més, cada vegada més els millors de la vostra espècie han d'anar a parar sota terra, perquè vosaltres heu de tenir una vida sempre pitjor i més dura. Així només.

Així només l'home creix fins a aquella altura on el llamp el colpeix i l'esmicola: prou alt per al llamp!

Cap al no gaire, cap al vast, cap al llunyà tendeixen el meu seny i el meu enyor: què em podria importar la vostra petita, la vostra molta, la vostra curta misèria!

Per a mi encara no patiu prou! Perquè patiu per vosaltres, perquè no heu patit encara per *l'home*. Mentiríeu si dèieu una altra cosa! Cap de vosaltres no pateix pel que jo he patit.

7

No en tinc prou que el llamp ja no em faci mal. No el vull desviar: ha d'aprendre a treballar per a *mi*.

Fa temps que la meva saviesa es congria com un grop, es torna més silenciosa i més fosca. Això ho fa tota saviesa que alguna vegada ha de parir *llamps*.

Per a aquests homes d'avui no vull ser *llum* ni tenir el nom de llum. *Aquests* els vull enlluernar: llamp de la meva saviesa!, arrenca'ls els ulls!

8

No vulgueu res pel damunt de la vostra capacitat: hi ha una pèssima falsedat en aquells que volen pel damunt de llur capacitat.

Sobretot quan volen grans coses! Perquè desperten la desconfiança envers les grans coses, aquests refinats falsaris i comedians:

fins que, finalment, són falsos davant ells mateixos, miren de cua d'ull, fusta pollada i emblanquinada, embolcallats amb un mantell de mots forts, de virtuts cridaneres, de falses obres llampants.

Aneu-hi amb molt de compte, homes superiors! I és que res no es considera avui més valuós i extraordinari que l'honestedat.

Aquest avui no és de la plebs? Però la plebs no sap què és gran, què és petit, què és recte i honest: és innocentment recargolada, menteix sempre.

9

Tingueu avui una bona desconfiança, homes superiors, coratjosos! Vosaltres, de cor obert! I mantingueu secretes les vostres raons! Perquè aquest avui és de la plebs.

Allò que la plebs aprengué antany a creure sense cap raó, qui amb raons li ho podria desmuntar?

I al mercat hom convenç amb gestos. Però les raons fan desconfiar la plebs.

I si mai la veritat hi obtingué cap victòria, pregunteu-vos amb bona desconfiança: "Quin indomtable error ha lluitat per ella?"

Guardeu-vos dels instruïts i tot! Us odien: perquè són eixorcs! Tenen ulls glaçats i eixuts, davant d'ells tot ocell jau desplomat.

Es vanen de no dir mentides: però la impotència de mentir no és pas encara ni de bon tros l'amor a la veritat. Guardeu-vos-en!

Ser lliure de febre no és pas encara ni de bon tros el coneixement! Els esperits refredats, jo no me'ls crec. Qui no pot mentir, no sap què és la veritat.

10

Si voleu enlairar-vos, heu de menester les vostres pròpies cames! No us deixeu *arrossegar* enlaire, no us assegueu ni a coll ni al cap d'altri!

I tu has anat a dalt de cavall? I ara cavalques a tot estrop cap a la teva fita? Molt bé, amic meu! Però també el teu peu rancallós va a dalt del cavall!

Quan assoleixis la teva fita, quan saltis de dalt del teu cavall: justament en la teva *altura*, home superior, t'entrebançaràs!

11

Vosaltres, creadors! Vosaltres, homes superiors! Només s'està prenyat per al propi fill.

No us deixeu engalipar, no us deixeu ensarronar! Perquè, qui és el *vostre* proïsmes? I encara que tingueu tractes amb "el proïsmes", no creeu, però, per a ell!

Oblideu-me, doncs, aquest "per a", creadors: la vostra virtut vol precisament que no feu res amb "per a" i "a causa de" i "atès que". A aquestes falses i mesquinetes paraules heu de tapar les vostres orelles.

El "per al proïsmes" és solament la virtut de la genteta: significa "semblants i germans", i "una mà renta l'altra": no tenen ni el dret ni la força de ser egoistes com *vosaltres* ho sou!

En el vostre egoisme, creadors, hi ha la cautela i la previsió de la prenyada! Allò que encara mai ningú no ha vist amb els ulls, el fruit: això és el que tot el vostre amor acotxa i cura i nodreix.

On hi ha tot el vostre amor, en el vostre fill, hi ha també tota la vostra virtut! La vostra obra, la vostra voluntat és el *vostre* "proïsmes": no us deixeu ensarronar amb falsos valors!

12

Vosaltres, creadors, vosaltres, homes superiors! Qui ha de parir, no es troba bé: però qui ha parit, és impur.

Pregunteu-ho a les dones: no es pareix, perquè distregui. El dolor fa escatinar les gallines i els poetes.

Vosaltres, creadors, en vosaltres hi ha manta impuresa. Això és perquè haguéreu de ser mares.

Un nou fill: oh, quanta nova brutícia ha vingut també al món! Aparteu-vos! I qui ha parit, s'ha de rentar l'ànima fins que quedi pura!

13

No sigueu virtuoses pel damunt de les vostres forces! I no vulgueu res de vosaltres que vagi contra la versemblança!

Passeu per les senderes que ja fressà la virtut dels vostres pares! Com voldríeu enfilar-vos si no s'enfila amb vosaltres la virtut dels vostres pares?

Qui, però, vol ser el primer, compte!, que no passi també a ser el darrer! I allà on hi ha els vicis dels vostres pares, no heu de voler passar per sants!

Si els pares d'un hom es donaren a les dones i als vins forts i a la carn del porc senglar: què passaria si aquest volia ser cast?

Una beneiteria fóra això! Molt, en veritat, em sembla per a un tal si és l'home d'una o de dues o de tres dones.

I si fundava convents i escrivia sobre la porta: "El camí cap a la santedat", jo diria, doncs: per què!, és una altra beneiteria!

Ha fundat per a si mateix una casa de correcció i un manicomi: bon profit li faci! Però jo no

hi crec.

En la solitud creix allò que un hom hi ha dut, també la bèstia interior. Semblantment per a molts és desaconsellable la solitud.

Hi ha hagut mai res més brut en la terra que els sants del desert? Entorn d'ells no rondava solt només el diable, ans també el porc.

14

Tímids, avergonyits, matussers, com un tigre que ha errat el salt: així a vosaltres, homes superiors, us he vist sovint esquitllar-vos a un costat. Havíeu errat una *tirada*.

Però a vosaltres, jugadors de daus, què us importa! No heu après, doncs, a jugar ni a escarnir com cal! No seiem sempre a una taula d'escarni i de joc?

I baldament hagueu errat grans coses, us heu errat per això a vosaltres mateixos? I si us heu errat a vosaltres mateixos, heu errat per això l'home? I si l'home s'errà: molt bé!, endavant!

15

Com de més alta espècie és una cosa, més rarament reïx. Vosaltres, homes superiors, no sou tots esguerrats?

Coratge, què importa! Quantes coses no són encara possibles? Apreneu a riure-us de vosaltres mateixos com cal!

Què hi ha d'estrany, també, que hagueu errat i que hagueu reeixit a mitges, vosaltres, mig trinxats! No s'acuita i s'agleva en vosaltres el *futur* de l'home?

El més llunyà, el més pregon, el més altament estellar de l'home, la seva força immensa: no bromereja en doina tot això en el vostre tupí?

Què hi ha d'estrany que més d'un tupí s'esquerdi! Apreneu a riure-us de vosaltres mateixos com cal! Vosaltres, homes superiors, oh, quantes coses són possibles encara!

I, en veritat, quantes coses ja han reeixit! Que rica és aquesta terra en petites coses bones i perfectes, en coses ben reeixides!

Poseu petites coses bones i perfectes entorn vostre, homes superiors! Llur daurada maduresa guareix el cor. Allò que és perfecte ensenya a tenir esperances.

16

Quin ha estat mai en la terra el pecat més gros? No ha estat pas la paraula d'aquell que digué: "Ai d'aquells que ara rieu!".

És que no trobà en la terra motius per riure? Simplement buscà malament. Un nen i tot hi troba motius.

Ell no estimava prou: si no, també ens hauria estimat a nosaltres, els qui riem! Però ens odià i ens escarní, ens prometé plors i escarritx de dents.

Doncs, cal maleir quan hom no estima? Això em sembla de mal gust. Però així ho féu, aquell incondicionat. Procedia de la plebs.

I ell mateix no estimà prou: si no, s'hauria enutjat menys pel fet que hom no l'estimés. Tot gran amor *vol* no amor: vol més.

Esquiveu tots els incondicionats d'aquesta mena! És una pobra espècie malalta, una espècie

plebea: esguarden amb mal ull aquesta vida, tenen full malalt per a aquesta terra.

Esquiveu tots els incondicionats d'aquesta mena! Tenen peus feixucs i cors embotornats: no saben dansar. Com podria ser lleugera la terra per a gent d'aquesta espècie!

17

Per camins recargolats s'apropen totes les bones coses a llur fita. Com els gats, corben l'esquena, ronquen per dins de veure que s'apropa llur felicitat, totes les coses bones riuen.

La passa palesa si un ja passa pel seu camí: així, vegeu-me anar a mi! Qui, però, s'apropa a la seva fita, dansa.

I, en veritat, jo no m'he tornat una estàtua, ni m'estic allà palplantat, tes, petrificat, talment una columna: em plau córrer rabent.

I baldament en la terra hi hagi llot i llòtica tribulació: qui té peus lleugers corre pel llot i tot i hi dansa damunt com sobre gel polit.

Alceu els vostres cors, germans meus, amunt!, més amunt! I no m'oblideu tampoc les cames! Alceu també les vostres cames, bons dansaires, i, millor encara: aguanteu-vos sobre el vostre cap!

18

Aquesta corona de qui riu, aquesta corona de roses: jo mateix m'he posat aquesta corona, jo mateix m'he santificat la meva esclafida de riure. No he trobat ningú més prou fort avui per fer això.

Zaratustra el ballarí, Zaratustra el lleuger, que fa senyals amb les ales, un que sap volar, que fa senyals a tots els ocells, a punt i disposat, benaventurat en la seva lleugeresa:

Zaratustra aquell que diu la veritat, Zaratustra aquell que riu la veritat, no pas un impacient, no pas un incondicionat, un a qui plauen els salts i els saltirons; jo mateix m'he posat aquesta corona!

19

Alceu els vostres cors, germans meus, amunt!, més amunt! I no m'oblideu les cames! Alceu també les vostres cames, bons dansaires, i, millor encara: aguanteu-vos sobre el cap!

També en la felicitat hi ha animals feixucs, hi ha rancallosos de naixement. Estranyament s'escarrassen, com un elefant que s'escarrassés a aguantar-se sobre el cap.

Però més val ser boig de felicitat que no pas ser-ho d'infelicitat, més val dansar matusser que anar rancallós. Apreneu, doncs, de mi la meva saviesa: àdhuc la pitjor de les coses té dues cares bones

àdhuc la pitjor de les coses té bones cames per dansar: apreneu, doncs, de mi, homes superiors, a estar drets sobre les vostres cames!

Oblideu-vos, doncs, d'anar capcots i de tota tristesa plebea! Oh, que tristos em semblen avui fins i tot els pallassos de la plebs! Aquest avui, però, és de la plebs.

Feu com el vent quan s'abat des dels seus caus muntanyencs: vol dansar al so del seu propi xiulet, els mars tremolen i saltironegen sota el seu trepig.

Aquell que als ases dóna ales, que muny les lleones, lloat sia aquest bon esperit indòmit, que ve com vent de tempesta per a tot avui i per a tota plebs,

que és enemic dels caps de card i caps cavilladors, i de tots els herbams i fulles mústics: lloat sia aquest feréstec, bo, lliure esperit de tempesta que dansa sobre els aigumolls i les tribulacions com si fossin prats!

Aquell qui odia els tísics gossos plebeus i tota cria tèrbola i esguerrada: lloat sia aquest esperit de tots els esperits lliures, la tempesta que riu, que aixeca pols i la llança als ulls de tots aquells que ho veuen tot negre, d'aquells que suen tinta!

Vosaltres, homes superiors, allò que en vosaltres hi ha de pitjor és això: cap no ha après a dansar com cal, a dansar sobre vosaltres mateixos! Què importa que us hagueu errat!

Quantes coses són possibles encara! *Apreneu*, doncs, a riure-vos de vosaltres passant de vosaltres mateixos! Alceu els vostres cors, bons dansaires, amunt!, més amunt! I no m'oblideu tampoc la bona esclafida!

Aquesta corona de qui esclafeix de riure, aquesta corona de roses: a vosaltres, germans meus, us llanço aquesta corona! Jo he santificat el riure; homes superiors, *apreneu-me* a riure!

VOCABULARI

- abrandar:** posar en combustió viva una cosa, provocar-ne l'incendi.
- aclaparar:** doblegar, fer sucumbir, sota un pes, sota una càrrega excessiva.
- acotxar:** fer que la roba abrigui bé algú, especialment en el llit (*arropar*).
- acuitar:** empènyer algú a fer promptament una cosa (*apremiar*).
- adelitar:** donar o trobar delit (*deleitarse*).
- àdhuc:** fins i tot (*incluso*).
- aglevar:** coagular la sang; també, en general, aglomerar.
- agotzonar-se:** ajupir-se, especialment darrere una cosa, per no ésser vist.
- agradós:** afectuós.
- aiguamoll:** terreny pantanós.
- alçaprem:** barra inflexible mòbil que serveix per a aixecar coses pesants (*palanca*).
- anihilador:** (*que causa nihilismo*).
- arborar:** acalorar excessivament, excitar en alt grau.
- arrauxat:** (*arreatado, alocado, irreflexivo*).
- arroentar:** fer esdevenir roent, calent fins a esdevenir lluminós.
- arronsar les espatlles:** suportar amb resignació sense fer res per evitar-ho.
- arrossegar:** (*arrastrar*).
- atansar:** acostar-se, especialment fins a establir contacte.
- atiar:** (*avivar, atizar, incitar, espolear*).
- baf:** alè, aire exspirat, especialment amb referència a la seva olor.
- baldament:** malgrat que (*pese a que*).
- barrar:** tancar una porta, una finestra, etc., amb barra.
- barrija-barreja:** (*cajón de sastrre*).
- beneiteria:** qualitat, acció o dita de beneit, de ximple.
- bonda:** bondat.
- bonior:** remor sorda i contínua que mou un abell o una multitud de persones.
- borrim:** pèl suau i curt (*vello*).
- bromerejar:** escumar (*espumar, espumear*).
- cap cot:** (*cabizbajo*).
- caparrut:** que s'ha ficat una cosa al cap i no vol cedir ni renunciar-hi.
- capbussar-se:** enfonsar de cap dins l'aigua.
- carena:** línia divisòria de dos vessants en una muntanya o serralada.
- cargolar:** (*liar, enrrollar*).
- cau:** racó, refugi.
- cingle:** espadat de roca al cim o en el pendent d'una muntanya.
- còdol:** fragment de roca allisat per l'acció de les aigües i el rodolament (*guijarro*).
- comiat:** acció de saludar-se quan algú se'n va.
- congriar:** provocar, causar.
- conhort:** consol, consolació.
- coquí:** avar; i també covard, traïdor.
- corre-cuita, a:** (*deprisa y corriendo*).
- crivellar:** fer un gran nombre de forats.

dardaire: rondaire, senda estreta i cargolada, camí secundari.
deler: passió activada, que hom posa en una acció; també l'objecte d'aquest desig.
doina, en: mancat totalment d'ordre (*patas arriba*).
dringar: un objecte de metall o de vidre, sonar en rebre un xoc.
eixorc: estèril.
eixut: sec.
embafar: menja massa dolça (*empalagar*); i també enutjar, afartar, cansar.
embolcallat: envolt, rodejat.
embotornar: inflar.
encisar: embruixar.
engandaliar: empolainar, revestir amb vestits elegants o que facin goig.
engalipar: (*embaucar, engatusar*).
engegar: fer que una cosa comenci a anar, a funcionar, a rutllar.
enlluernar: ofuscar la vista amb una llum massa viva.
ennuegar: un cos estrany en la gola interrompre la lliure respiració (*atragantar*).
ensarronar: enganyar fent creure una falsedat (*engañar como a un chino*).
entrebancar: ensopegar, ficar obstacles per a fer caure o topar amb ells.
enuig: fort desplaer o molèstia, contrarietat.
enyor: enyorança (*añoranza*).
eremita: persona que es retira en un erm o lloc inhabitat, desert, per fer vida religiosa.
esborronar: posar els pèls de punta per fred, febre, por, etc. (*espeluznar, horripilar*).
escalfar-se: esdevenir més calent.
escarnir: fer escarn (*escarnecer*).
escarritx: cruixit de les dents en fregar les de dalt amb les de baix (*rechinamiento*).
escata: (*escama*).
escatainar: fer el seu crit la gallina.
esclat: acció d'esclatar, explosió.
escometre: venir abrivadament, hostilment, damunt algú.
esdernegar: fer esdevenir trossos petits d'una cosa que s'ha trencat (*añicar*).
esgarriar: fer que algú o alguna bèstia perdi el camí o el ramat.
esguardar: mirar, observar.
esmicolar: fer miques o trossos menuts (*hacer cisco, añicar, hacer añicos*).
esmunyir: fer passar lliscant per una estretor (*deslizar*).
espurnejar: llançar espurnes (*chisporrotear, centellear, chispear*).
esquerdar: fer una esquerda en algun cos dur (*agrietar, resquebrajar*).
esquifit: que no té la grandor deguda, que no arriba a la mida.
esquinçar: rompre, fer trossos amb una estirada (*rasgar, descarrar*).
esquitllar: esclafollar, llevar la clofolla (*descascarar*).
estrop: abraçadora de corda (*estrobo*).
fat: destí ineludible.
feixuc: difícil de moure, d'alçar, a causa del seu pes.
feixugor: (*pesantez, pesadez*).
fer l'ullet: (*guiñar el ojo*).
feréstec: indòmit, no domesticat.

fiblar: ferir amb el fibló, com ara una vespa o una abella (*aguijonear*).
fita: pedra o un altre senyal clavat a terra per assenyalar (*hito, mojón*).
fiter: roca a flor de terra.
fressar: freqüentar o fer transitable un camí petjant-lo molt sovint.
fretura: mancança o escassetat del necessari.
funàmbul: equilibrista que fa exercicis de funambulisme.
ganyota: contorsió de la cara feta voluntàriament o involuntària (*mueca, gesto*).
gatzoneta, a la: (*en cuclillas*).
gemegar: fer gemecs (*gemir*).
gla: (*bellota*).
granota: (*rana*).
gripau: (*sapo*).
grop: nuvolada tempestuosa congriada sobtadament.
guaitar: vigilar amb l'esguard.
guarnir: fornir (quelcom) d'allò que li és necessari o li està destinat.
herbam: conjunt d'herbes que creixen abundantment en un terreny (*herbaje*).
herbei: herba fina i més o menys densa que cobreix el sòl.
hoste: persona allotjada gratuïtament en casa d'altri.
indret: lloc determinat, que hom considera, en una localitat, en un objecte.
jaç: llit o cosa disposada per a jeure-hi al damunt.
llagotejar: tractar de seduir amb lloances falses, exagerades (*lisonjear*).
lliscar: moure's sobre la superfície d'un cos suaument i amb escassa fricció.
malmetre: posar en mal estat; participi passat: malmès.
mant: nombrosos; a manta: en abundància.
matusser: barroer, qui fa una tasca mal o de qualsevol manera (*chapucero*).
melangia: malenconia.
menar: conduir o portar, especialment un vehicle bestiar.
mirall: espill.
mirar de cua d'ull: (*mirar de reojo, con el rabillo del ojo*).
moixí: relatiu o pertanyent al moix o gat (*felino, gatuno*).
munyir: treure la llet d'una femella prement-li la mamella.
murri: sagaç, astut, picardiós; i també malpensat o malintencionat.
musell: morro.
mústic: trist, malenconiós.
nafra: ferida en un teixit orgànic amb pèrdua de substància (*llaga, úlcera*).
nuada: acció de nuar; l'efecte (*desnudada*).
oi: fàstic, nàusea.
orb: cec.
palès: clar, evident.
palplantat: que resta dret i immòbil com si estigués clavat a terra.
petricó: mesura antiga corresponent a un quart de litre o de porró.
pidolar: pregar, demanar humilment.
ploramiques: qui per no res plora.
pollar-se: corcar-se; fusta pollada: fusta corcada.

porpra: (*púrpura*).

prear: tenir en gran estima; i també avaluar (*preciar*).

pregon: profund, d'una dimensió gran de la superfície avall o entrada endins.

put: 3a persona singular del verb pudir, significant fer pudor.

rabent: veloç, animat d'un moviment ràpid.

rancallós: que té una o més cames o potes ranques i camina coix, amb dificultat.

rapinyaire: qui roba o pren una cosa violentament, com si l'arrabassara.

recargolat: tortuós, que en el seu curs fa nombroses tortes.

reeixir: tenir èxit algú en allò que emprèn, eixir bé una cosa.

relliscada: (*resbalón*); també falta, especialment d'índole moral.

rerefons: conjunt de circumstàncies que envolten un fet (*trasfondo*).

romandre: no anar-se'n d'un lloc, no sortir d'un estat (*permanecer*).

rúfol: ennuvolat, fred i que amenaça pluja o tempesta.

saballonera: mosca de la carn, on deposita els seus ous.

saltiró: petit salt.

saltironejar: fer saltirons, especialment ballant.

seguici: acompanyants d'algú per fer-li honor en una cerimònia (*comitiva*).

tafaner: qui exerceix la seva curiositat en coses que no li importen, en afers d'altri.

tebi: ni fred ni calent.

tèrbol: que té en suspensió partícules d'una substància estranya (*turbio*).

tes: que es manté dret, pla, ben llis, tibant (*tieso*).

toix: d'escassa intel·ligència.

tou: suau o moll, poc dur, que cedeix fàcilment a la pressió.

trepig: acció d'anar posant algú els peus a terra en caminar; l'efecte (*pisoteo*).

trinxat: menjar fet de verdures trinxades, bullides i amanides (*picadillo de verduras*).

udolar: fer el crit prolongat i planyívol un llop, un xacal, un gos, etc.

urc: tarannà altiu, arrogant.

urpa: ungla aguda i encorbada com les d'un gat o d'un ocell (*garra*).

verí: substància, especialment d'un animal, que dóna la mort o produeix efecte morbós.

versemblança: amb l'aparença de veritat (*verosimilitud*).

viarany: corriol, camí estret.

volt: passejada breu.

ximpleria: acció, paraula, pròpia d'una persona ximple.

xiuxiuejar: parlar en veu molt baixa, a l'orella d'algú.

xivarri: rebombori, soroll fet per una colla de persones cridant, corrent, etc.